

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XVIII):
Avrigul lui Gheorghe Lazăr? Domnie de voinic în locul domniei de preut -
poruncește timpului să se schimbe? – Veștem ... școală și muncă!

1871 1945

Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească

Porumbacul-de-jos

Nicolae Iorga

G.Lazăr

unul din cele mai bune sate făgărășene, și lucrul l-a înțeles și un comite italian născut în Germania ...

Avrigul lui Gheorghe Lazăr

În mijlocul Bucureștilor, în marmură, Avrigeanul ... în numele Spiritului, poruncește timpului să se schimbe ...

domnie de voinic în locul domniei de preut ...

Anul Iorga Anul sămănătoriștilor

Șelimbăr

tărani sași

șagunism

Bivolici cu piele de satană

Pleu Katrut

- tribunism - sămanatorism

Pentru toți cititorii „Tribunei” care doresc să cunoască ținutul sibian, așa cum l-a descoperit istoricul Nicolae Iorga în urmă cu peste un secol, continuăm reproducerea selectivă din lucrarea „Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească” (1906): «Iarăși trecem Oltul în noaptea umedă cu picușuri de ploaie rece. (...) Spre Sibiiu. Ne despărțim în sfârșit de tata Bîrghișanul, care pe vreme bună și pe ploaie, cu bucurie și cu năcaz, tăcut și în una și în alta, afară de câteva cuvinte aruncate în treacăt, a fost câteva zile purtătorul nostru. Cu toate că aș fi vrut să merg și mai departe cu puțința vederii în toate părțile, cu răgazul popasurilor în care poți cerceta locurile, bisericile, casele și oamenii, trebuie să ieau până la Sibiiu trenul. El se oprește la revărsatul zorilor în stația Viștei-de-jos. Nici-odată greoaia mașină cu mirosul de cărbuni și ferestruicile chioare nu mi s’ a părut mai mult o temniță decît în acel ceas de ivire ne-hotărîită a unei zile albicioase de toamnă. De la Arpașul-de-jos, cea d’întăiu stație, se vede bine dar ce tristă e această cale în drumul cufundat, departe de sate și între părății impuși ai stațiilor, plantațiilor, semnalelor, împeștritate cu Unguri decorativi ca o reclamă mincinoasă, menită să ascundă atîta Romînimie curată! Porumbacul-de-jos se desfășură mai bine decît alte sate pe care abia le găsești în dosul livezilor îmbîcsite. Flăcăi ies călări la țarine, un ciobănel în sarică își răsfireă oile pe pajiște. Turnurile țepoase ale celor două biserici își fac în ciudă ca două cumetre rele ce nu încap una de alta la slujba cea sfîntă lui Dumnezeu. Acesta e unul din cele mai bune sate făgărășene, și lucrul l-a înțeles și un comite italian

născut în Germania, care a venit aici cu servitorii săi englesi și stă în fiecare an luni întregi de zile vîînd codrii cu hăitași romîni cari-i caută ursul, «capra» și «porcul». După Porumbac linia de dealuri, care ascundea aproape cu totul, din a dreapta, munții, se prăbușește în căderi răpezi, ca o costișă de cetate. Ești mai aproape și de linia înaltă a hotarului și de ștergarul de argint al Oltului întins pe pajiștea verde. Valea se tot strînge, pregătind o închisoare apei care s'a deprins a merge lin și vesel, de cîte ori nu duce în sine mînia năprasnică a pîraielor muntelui, a rîurilor de prin sate.

Pe o modîlcă a șesului oltean se revarsă un sat mare, cu multe coperișuri roșii și două biserici greoaie, dintre care cea mai depărtată e înnegrită de timpuri. La el duce o strajă de plopi vechi, și alți tovarăși de bătrîneță ai lor se îngrămădesc în cuprinsul foarte larg al unor ziduri de cărămidă înroșite de ruină. Trenul se oprește mai mult înaintea unui fronton de gară ce se recomandă **Felek**. Odată cînd erau Sași pe acolo - Unguri n'au fost nici-odată -, adecă pană prin anii 1840, ei ziceau satului: **Freck**. Iar pentru noi, cari sîntem acum singurii stăpîinii aice, unde avem și o protopopie, acesta e **Avrigul**.

Avrigul lui Gheorghe Lazăr, care a pornit de aici ca un dascăl sărac la copiii unei cocoane bogate din Bucureștii cei cu carte grecească pentru lume, și cu carte românească numai pentru biserică, și care a dus cu sine binefacerea acelui spirit național pe care-l răspîndise dincoace școala lui Clain, Maior și Șincai. Înviorătorul unor timpuri veștede a rămas totdeauna dascăl sărac precum plecase, și într'o zi, după tulburările de la 1821, în care nu și-a putut afla rostul, o căruță țerănească îl aducea bolnav de moarte în locul umil de unde plecase'n drumul lui de apostol. În mijlocul Bucureștilor, în marmură, Avrigeanul pletos cu mustața mică, mușcată în clipele de amărăciune, stă în picioare, făcînd o mișcare care, **în numele Spiritului, poruncește timpului să se schimbe**; aici țărîna lui se amestecă în pămînt cu țărîna altor plugari, frații, părinții, moșii și strămoșii lui, tot iobagi de-ai lui Bruckenthal și ai altor nemeși de cei cu copacii din vale. Un mic semn de piatră cu cîteva slove arată că acest trup de sărman zace în pămîntul bisericii neunite, dar gîndul ce a fost în el, acela e și în biserica unită și în toate bisericile și casele de cărturari; el suflă slobod și tare în largul Romînimii întregi.

Îndată după Avrig dealuri mărunte, movile lupte se înalță și cad în șes. Încă de la Sebeșul-de-sus, în dreapta dealurile oltene, purtînd vii și holde, se prefac în mari movile ascuțite, pe care le acopere pădurea. Înnălțîndu-se și îndesîndu-se tot mai mult, ele parcă vreau să înfrunte munții din față, închizînd drumul Oltului. Deodată acesta se încovoie și fuge, cotind printre înălțimi spre planurile noastre libere. Drumul trece cotitura apei pe un pod mare, între căciuli uriașe de muncele la poalele cărora, prin cărăruși albe, se strecoară șiruri de vite albe, de bivoli cu piele de Satană. Mari sate grămădite, cele mai multe cu Sași în ele, biserici negre, cocoțate sus, se aciuiază între ridicăturile pămîntului. Apa Sibiiului lucește cîtva timp ca o vîrcă de oțel în verdele pajiștelor bogate. Apoi șesul sibiian se lărgește pentru locuinți și holde, mărgenit numai din a stînga de blîndul șir de dealuri al Apusului. Cartea a III-a. Ținutul Sibiiului. De la hotar la Sibiiu. (...)

Apoi în pasul îngust, bun de pază, rău pentru oști năvălitoare, un mare turn vechiu răsare cenușiu pe marginea Oltului, prelungit prin clădiri mai nouă. Acesta e turnul Lotrului, lîngă pîrăul ce se numește Lotru pentru șiretele lui apucături tălhărești. Pe aici stăpînia din vechiu groful sas Conrad, apărătorul hotarului unguresc, acum șapte sute de ani aproape împliniți. Tot mai departe,

dealuri, cale îngustă, umbră, - și lunecarea de oțel negriu a Oltului ticnit. La capătul gârliței de munte, cam pe la un mijloc de culme, un mare turn, pe tencuiala zdrențuită a căruia se văd pete roșii, nu ca de sânge, ci ca de floare. Din aceeași piatră sînt făcute o samă de locuințe întunecate, de ziduri de împrejmuire, îmbunate acum, care nu mai spăimîntă și nu mai slujesc la nici-o nevoie de oaste. E Turnul-Roșu. Ceva mai departe ai de jur împrejur prăvălirea modîlcoasă a muscelor îmbrăcată cu mesteacăn. E mai înalt, mai umbros și mai trist decît dincolo; îți lămurești astfel și negrul veșmintelor de aici față de albastrul Vîlcei, care abia zîmbește, față de roșul veselelor muscele bătute de soare ale Argeșului și mai ales Muscelului. (...) Aici, între aceste culmi, avînd în față această catapiteasmă a țerii sale, Mihai Viteazul a învins pe cardinalul Andrei principe al Ardealului și i-a luat locul, făcînd domnie de voinic în locul domniei de preut, și domnie de „păstor român”. Pe marginea drumului, la ulucile caselor, în gări, se văd multe femei cu cîrpa neagră înfășurînd capul rotund și căzînd pe gît ca o aripă, mulți săteni cu pălăriuța rotundă, - Romîni de aci.

Pămîntul a fost însă odinioară tot al Sașilor, cari-l primiseră danie de la rege pentru a-l lucra și a-l apăra. Pretutindeni se vede pecetea lor, în cîmpii mici, bine îngrijiți, gunoiați și întrebuițați cu scumpete gospodărească: ogoare de porumb, zarzavaturi, petece de vie, livezi bune. **Ținut de oameni stăruitori, harnici și economi, cari au adus în „pustiul” românesc datine de străduință minunată de prin țeri depărtate de sfîntă muncă îndelungată a oamenilor.**

Ca la Rin, vezi pe costișe satele cu case greoaie, zidite ca pentru o mie de ani, cu coperemintele apărătoare, de țigle roșii-șterse, care se urcă în țuguu cu șirurile lor de zimți rotunzi, ca de platoșă: drumuri albe drepte, piețe, cîte o mare biserică, scoțînd turnul puternic ca un gît de barză dintre umerii ridicăți. Așa vezi **Porcești** de lîngă stația hotarului, **Tălmaciul-Mare**, **Veștemul**, care a dat Romînilor pe bunul Teodosie, Mitropolit al Ungrovlahiei la dreapta lui Șerban Cantacuzino și a lui Constantin-Vodă Brîncoveanu, **Șelinbărul**, locul biruinții neuitate.

În **Veștem**, slove mari negre pe o puternică zidire spun pe românește: școală. Sămănăturile frumoase la care lucrează încă ai noștri în haine negre și albe spun, tot pe românește, muncă».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xviii-avrigul-lui-gheorghe-lazar-151982.html>

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xviii-avrigul-lui-gheorghe-lazar-151982.html>. The page features the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". A navigation menu includes categories like Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The main content area displays the article title "2020-Anul Iorga, anul sămănătoriștilor (XVIII): Avrigul lui Gheorghe Lazăr?" by Marius HALMAGHI, dated 03.05.2020 at 21:12, with 160 views and 0 comments. A Google advertisement is also visible on the right side of the page.

În: *Tribuna*, 05 mai 2020